

»Mit Forsamlingshus« Føvling Forsamlingshus

Af Sven Ernebjerg Tygesen

I 2002 blev Føvling forsamlingshus 100 år. I den anledning udgav Lokalhistorisk Arkiv i Holsted et udmærket jubilæumsskrift, skrevet af Chr. Carstensen. Ved at læse det, fik jeg lyst til at skrive om de minder, jeg har fra det oprindelige forsamlingshus. Det drejer sig om årene fra sidst i trediverne til 1948. Jeg undskylder på forhånd de tilfælde, hvor min hukommelse ikke slår til, hvor jeg husker forkert eller har mistolket begivenhederne.

Forsamlingshuset

Mit forsamlingshus lå i Føvling. Underligt bart og forblæst lå det lidt neden for den skole, som var engang. Selv om det lå på sin egen grund, så det ud som om det helt tilfældigt var blevet tabt i et hjørne af skolens legeplads. Der var ikke gjort forsøg på at plante noget eller på anden måde pynte op på huset udenfor. Heller ikke indendøre var der overflødig luksus eller pynt. Alt var enkelt og primitivt. Men det var mit forsamlingshus, og netop sådan skulle et rigtigt forsamlingshus se ud.

Mit forsamlingshus eksisterer ikke mere. Det blev revet ned i 1948, men en væsentlig del af materialerne blev genbrugt til at opføre et nyt forsamlingshus samme år. Det gamle hus lever således videre i det nye. Men trods det, og på trods af, at jeg altid har kunnet indse, at det nye hus var langt bedre og mere tidssvarende end det gamle, så har det for mig aldrig fået den atmosfære og den duft, som et rigtigt for-

samlingshus skal have, og som for mit vedkommende er skabt af eventyr, fest og oplevelser i min drengetid. Dog duften, den stammede vistnok også fra andre og mere prosaiske kilder som sved fra de hundreder af gymnaster af begge køn, der gennem årtier havde udfoldet sig i salen, fugt fra væggene og sur røg fra den store kakkellovn, der alt for ofte måtte affinde sig med at blive fodret med halvvåde tørv.

Vi kom ind i forsamlingshuset gennem en lille gang, der vendte ud mod vest. Fra gangen førte én dør ud til køkkenet i nordgavlen af huset, en anden ind i den store sal og en tredje ind i den lille sal. Der var en endvidere en trappe, der førte op til loftet. Her var der garderobe. Det var lidt upraktisk, at alle folk skulle op ad trappen for at komme af med overtøjet, og det var endnu mere upraktisk, at der ikke var ret mange knager at hænge tøjet på. For mig står det som om, man aldrig kunne finde en ledig knage, og derfor havnede tøjet tit i en stor stak på gulvet. Der var ikke meget lys på loftet, så det kunne være svært at finde sit eget overtøj i bunken, når man skulle hjem. Det kunne give anledning til megen snak og ballade. Men i mine øjne forhøjede det bare feststemningen.

Den store sal var i mine øjne et kæmpe stort rum. I den ene ende var der ribber, i den anden den store kakkellovn og på langsiderne faste bænke, ellers intet.

I den lille sal havde husets gymnastikredskaber deres plads. Der var en plint, en buk, en

Førling Forsamlingshus som det ser ud i dag. Foto: Hans Peder Hansen 1999. Udlånt af Lokalarkivet i Holsted.

hest, en kokosnedspringsmåtte og to rullemadrasser, der efter mange års brug bidrog stærkt til at give forsamlingshuset sin karakteristiske lugt.

I køkkenet var der et stort komfur, en gruekedel, et primitivt sammentømret køkkenbord og et vidunder af en pumpe. Det var ikke én af den sædvanlige slags, hvor man bevæger pumpestangen op og ned, nej her skulle man vrikke stangen frem og tilbage for at få vand. Netop fordi det var en usædvanlig pumpe, var den spændende at bruge.

Præcis så meget og så lidt skulle der være i et rigtigt forsamlingshus, og netop sådan skulle det være indrettet.

Juletræsfest

Det var ved den årlige juletræsfest, jeg første gang oplevede forsamlingshuset. Sådan var det

for mig, og sådan har det nok også været for de fleste andre børn. Her kom man med, så snart man var bare nogenlunde sikker på benene. Jeg husker dog ikke meget fra de første år, jeg var med, men desto mere fra min skoletid.

Juletræs festen, der altid blev holdt samme dag, som vi fik juleferie i skolen, var simpelthen lyksalighedernes lyksalighed. For os børn var den med til at bringe fest og farver ind i den ulidelige lange ventetid forud for julen. Jeg kunne slet ikke forstå min mor, der med himmelvendte øjne hvert år spurgte om, hvem der kunne være så tåbelig at arrangere juletræs fest på én af årets travleste dage.

Men travlhed eller ej, renligheden måtte gå forud for andet, så midt på eftermiddagen blev den store zinkbalje slæbt ind i køkkenet og fyldt med varmt vand. Efter tur kom så mine to brødre og jeg i baljen og blev skrubbet. I hygi-

ejnens hellige navn blev der hældt en sjat ekstra vand i baljen efter hver unge.

Så fik vi stadstøjet på med mange formaninger om ikke at grise os til, i hvert fald ikke før vi var nået op i forsamlingshuset.

På køkkenbordet stod der en stor madkurv, som duftede forjættende, og som vi skulle have med. Langt om længe kom far ind fra stalden, og da han var blevet klædt om, blev Musse spændt for jumben, og endelig kom vi af sted.

Når vi nåede op til forsamlingshuset, blev mor og vi unger sat af, mens far fortsatte hen til én af sine venner, hvor Musse kunne komme på stald, og hvor han kunne hygge sig den næste times tid. Det var åbenbart en gængs opfattelse, at den første del af juletræsfesten ikke var for mænd.

Men det var den for os. Vi stormede ind i forsamlingshuset, op ad trapperne alt imens vi viklede os ud af frakker, tørklæder og vanter. Vi havde knap nok tid til at se, om der var ledige knager til tøjet, og derfor blev det som regel bare smidt i den hastigt voksende bunke på gulvet. Ned igen og ind i salen, og der midt på

gulvet stod verdens højeste juletræ. Det gik helt op til loftet. Det var mageløst flot.

Så blev træet tændt, og i mange kredse med de yngste inderst ved træet gik vi rundt om det og sang. Degnen, lærer Harbo, sang for. Inden han begyndte en sang, nynnede han et par toner for at sikre, at melodien fik det rette toneleje, og så stemte han i med sin vældige røst.

Efter at have sunget længe, efter min mening alt for længe, fik vi besked på at sætte os på gulvet, og så læste degnen en historie for os. Det var han god til, og der var dyb stilhed, mens han læste.

Så var den højtidelige og mindst spændende del af festen forbi. Lysene på træet var brændt ned, og nu blev det skubbet ned i en krog ved ribberne. Så skulle der leges sanglege, stadig under myndig ledelse af degnen. Vi skulle både gå rundt om en enebærbusk, skære havre og løbe med ræven rask over isen. Til sidst kom kong Gustavs skål. Den hørte åbenbart til de svære og indviklede sanglege, for den måtte kun de store, degnens klasse, være med til, og

Føvling set fra syd. Bygningen yderst til højre er forsamlingshuset. Efter akvarel af Bjarne Johansen.

de havde fået lov til at øve sig på den flere dage forud for festen. En sådan forskelsbehandling fandt vi, der gik i de yngre klasser, dybt uretfærdigt.

Som i så mange andre forhold er det sjovt at være med, men kedeligt at se på, og da de store efter vores mening havde skålet længe nok for kong Gustav, begyndte vi langsomt og så ubemærket som muligt at søge ned imod juletræet og ribberne, og snart for vi under først dæmpe, men senere høje hyl rundt i ribberne som aber, fortrinsvis bag ved juletræet, hvor hverken mors eller degnens øjne kunne nå os. Denne fase af aftenen var vistnok enhver mors skræk. Når hun så sin dreng begynde at krabbe ned mod den forbudte ende af salen, sendte hun strenge blikke efter ham, først bydende, så tiggende og til sidst så højt larmende, som kun en mors øjne kan være, når hun har skruet løvetæmmerblikket på. Men denne aften var så særlig, at vi mente, at alle regler var sat ud af funktion, og vi følte os som fredhellige, i hvert fald når vi sad bag juletræets skærmende grene. Men programmet var vel afpasset. Netop som larmen bag juletræet var på sit højeste, blev de store færdige med kong Gustavs skål, og så skulle der danses.

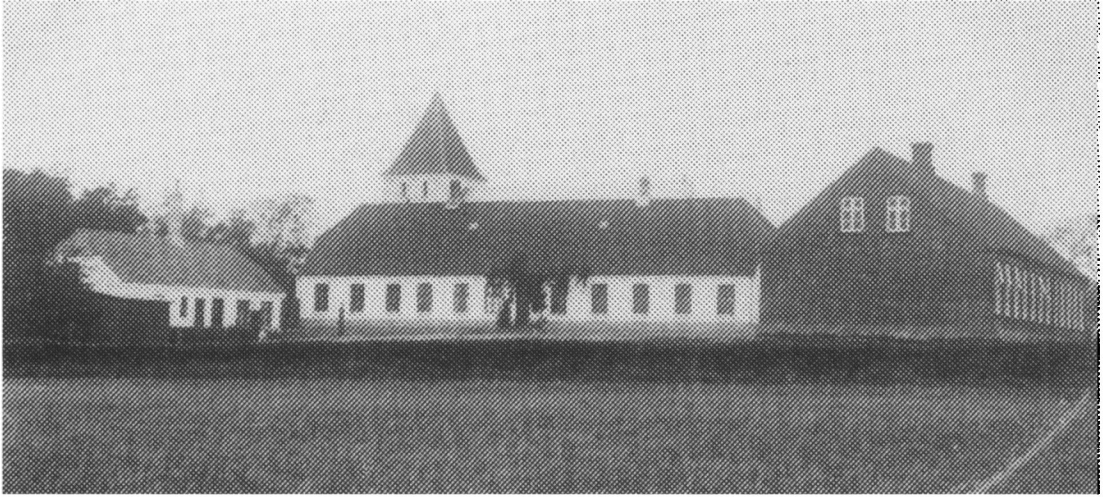
Spillemændene, Laurids Steffensen og hans far fra Åbølling, var allerede kommet, og stod parate med henholdsvis fløjte og violin. I samme øjeblik de spillede op, mistede ribberne deres tiltrækningskraft, i hvert fald for mit vedkommende. Nu skulle der danses. Nu var fædrene også ankommet til festen, og snart skulle der spises. Det foregik i den lille sal. Den var alt for lille til, at alle kunne være der på én gang, så der var rift om pladserne. Det var mødrene, der skulle skaffe plads til familien, og det var en kamp. Ikke alene skulle mor skaffe plads til alle i familien, men helst også til en større eller mindre del af omgangskredsen, så

vennerne kunne sidde sammen og spise. Det betød, at de var flere mødre om kampen, men det var svært alligevel. Når de endelig havde sikret sig de nødvendige pladser, var ungerne og måske også fædrene væk, og blev de ikke fundet i en fart, blev pladserne snuppet af andre familier. Der opstod til tider drabelige skænderier, men også de havde en væsentlig underholdningsværdi for os unger.

Som ved et mirakel lykkedes det hvert år for min mor og de andre koner i omgangskredsen at sikre sig gode pladser til os, og så kom madkurvene på bordet, og hvilken salighed. Det var ikke de sædvanlige klemmer, som vi kendte fra skolemadpakkerne med fedt, ost og flæsk. Nej, madkurven ligefrem osede af juleslagtingen: flæskkesteg, medisterpølse, frikadeller, rullepølse og sylte, og vi fik sodavand til. Det var den skinbarlige luksus.

Så ind og danse igen. »Husk nu at danse med alle pigerne i din klasse«, lød ordren hjemmefra. Jo, der var både pligt-danse og lyst-danse. Det var hårdt arbejde at komme hele raden igennem og så oven i købet at skulle hånes af de andre drenge, fordi man også dansede med dem, der ikke stod så højt på scoringslisten. Men på det punkt var min mor ubøjelig. Meget kunne hun tilgive mig, og det var også nødvendigt, men ikke at jeg snød med pligt-dansene.

Jeg dansede og dansede, og temperaturen steg til over kogepunktet. Jakken kom af, slipoveren ligeledes, skjorten krøb ovenud af bukserne, men slipset, symbolet på manddomsværdigheden, blev ikke engang løsnet en smule. Det var tit nødvendigt at fylde kølevæske på. Så måtte vi ud i køkkenet til den vidunderlige pumpe. Her herskede køkkenkonen, Kro-Anna, uindskrænket. Hun var god ved os, men ikke begejstret for al vores drikkeri. Tog vi en kop, betød det ekstra opvask for hende. Drak vi

Den gamle skole i Føvling. Foto: Udlånt af Hans Petersen, Føvling.

lige fra pumpen ved at holde en hånd under tuden, plaskede der uundgåeligt vand ud over gulvet, så hun måtte til at tørre op efter os. Men hun tog det pænt. Når pligtdansene var overstået, var der frit slag, og der var søde piger nok at vælge imellem. Spørgsmålet var bare, om de ville lade sig vælge. Pigerne fra min egen klasse og klassen over var der ingen problemer med, men det var med angst og bæven, hver gang jeg dristede mig til at bukke for én, der gik bare to klasser over. Ville hun nu nedlade sig til at danse med lille mig, eller ville hun bare se overbærende på mig og uden et ord dreje om på hælen. Det var sket nogle gange, og det fandt jeg frygteligt ydmygende og flovt. Laurids og hans far leverede den ene polka, vals og hopsa efter den anden. Ind imellem fik vi en tre-tur, fire-tur eller seks-tur. Men det var ikke godt nok til os. »Må vi få en moderne?« tiggede vi spillemændene. Faderen prustede hånligt ud gennem sit store, buskede overskæg, men Laurids, der var ligeså mild,

som han var lang, nikkede venligt, og snart efter fik vi så Det var på Capri eller Ved landsbyens gadekær.

Når man bød én af de store piger op, kunne det ske, at hun inkvisitorisk spurgte: »Kan du danse moderne?« Hvis man kunne svare ja, steg ens chancer for, at hun ville danse med én. Når jeg blev spurgt, svarede jeg ja uden at blinke. Jeg havde opøvet en vis færdighed i at tage to skridt frem, ét skridt til siden og derefter en kvart drejning til venstre og så forfra igen, alt sammen nogenlunde i takt med musikken. Den teknik opfyldte tilsyneladende de krav, som selv de store piger stillede til deres partner i moderne dans, og den kunne bruges, uanset om musikken spillede tango, foxtrot eller andet.

Pludselig og alt for hurtigt var festen forbi og aftenen gået. Alle sang Dejlig er jorden, og far gik ned for at spænde Musse for jumben igen. Mødre og børn masede op af trapperne for at stå på hovedet i den store stak overtøj,

der lå på gulvet, og efter megen snak og grinen lykkedes det os som regel at komme hjem med de samme frakker, tørklæder og vanter, som vi havde haft med. Det havde været en dejlig aften.

Uden for holdt far med jumben, og snart gik det hjemad under stjernerne, som blinkede ned til os, og som vi havde sunget om først på aftenen. Jo, dejlig var ikke alene jorden, men hele verden og om to, tre dage var det juleaften.

Dilettant

Senere på vinteren bød forsamlingshuset igen på en oplevelse for os børn, en dilettantforestilling. Hvert år stod (vistnok) Gymnastikforeningen for en forestilling, der blev opført to aftener, én for de unge og en for de ældre. Men først var der en generalprøve, og den var forbeholdt os børn. Vi var der allesammen, og vi var et godt publikum, der var så levende optaget af handlingen, at vi ind imellem simpelthen måtte blande os i aktørernes replikker. Vi advarede helten, når der blev spundet intriger imod ham, og vi hånedes skurken, når han fik sin velfortjente straf. Vi jublede med de gode og begræd verdens ondskab, når den viste sig. Vi så blandt mange andre skuespil Brødrene Østermands huskors, Når bønder elsker, Den kloge mand og Eventyr på fodrejsen. Den sidste står knivskarp i min erindring, for i den skete der noget ud over det sædvanlige.

De unge i Føvling var normalt meget ædruelige. Der var ikke meget drikkeri i forsamlingshuset. Men når man skulle optræde på de skrå brædder, kunne det være nødvendigt at få lidt til at dæmpe nerverne med. Somme tider kunne en enkelt få lidt mere end godt var, men normalt aldrig mere, end vedkommende kunne klare sig nogenlunde hæderligt igennem sin rolle. Men det kunne gå helt galt, og

det gjorde det i Eventyr på fodrejse. Da Skriverhans skulle bryde ind i et tagkammer i assessorens landsted, havde han så stor en kæp i øret, at han snublede i vinduet og faldt pladask ind på scenen. Stor jubel. Der lå Skriverhans på gulvet, og der blev han liggende, indtil han under stormende bifald blev båret ud. Vi så ikke mere til Skriverhans i den forestilling, men det gjorde ikke noget. Instruktøren, lærer Uhd Nielsen fra Nørbølling sprang til, og med rollehæftet i hånden gennemførte han rollen. Jeg har set Eventyr på fodrejsen mange gange senere, men ingen af disse forestillinger har kunnet måle sig med den, jeg så i min barndoms forsamlingshus.

Da jeg var 11-12 år var jeg selv med til at spille dilettant. To år i træk havde man valgt et skuespil, hvor der optrådte en dreng, og det blev altså mig. Det var en oplevelse, øveaftenerne rundt omkring i de forskellige hjem, aftenerne hvor vi byggede scenen op i forsamlingshuset, og hvor maleren kom og lavede de mest fantastiske dekorationer og så endelig selve forestillingerne.

Jeg kunne ikke nå at komme hjem og spise inden generalprøven, men gik direkte fra skolen til forsamlingshuset. Salen var som sædvanligt stuvende fuld af børn. Mine brødre var der også. Da jeg kom ind på scenen første gang, rejste min yngste bror sig op og råbte: »Vi har fåt kaninstieg te mejer (middag) i daw, Sven«! Han må have været 4-5 år dengang, og da han vidste, at jeg holdt meget af kaninstieg, syntes han, at jeg skulle have at vide, hvad jeg var gået glip af. Den bemærkning, som vakte stor jubel i salen, hylede mig helt ud af rollen, så min entré blev ikke helt, som jeg havde forventet.

Mellem generalprøven og aftenforestillingen var der tradition for, at alle skuespillerne spiste bøv med løg på Afholdshjemmet. Der blev der naturligvis ikke serveret hverken vin

eller øl til maden, men sodavand. De blev til gengæld tit og grundigt spædet op med brændevin fra de medbragte flasker, som omhyggeligt blev holdt under bordet. Det betød, at stemningen var lige præcis så god og så høj, at aftenforestillingen som regel blev en stor succes.

»Jo, en citronvand kan såmænd smage helt godt, bare den bliver fortyndet nok«, som én af de andre skuespillere betroede mig.

Gymnastikopvisning

Om foråret kom sæsonens sidste store forsamlingshusbegivenhed, gymnastikopvisningen. Gymnastik spillede en stor rolle i Føvling. Ville man være med mellem de rigtige og høre til blandt ordentlige folks ordentlige børn, – og

hvem ville ikke det – så måtte man gå til gymnastik. Derfor gjaldt det om at komme i gang i en ung alder, og det gjorde vi så. Hele vinteren igennem sled vi i den store sal, der tit var så kold, at isblomsterne storblomstrede på ruderne, og væggene drev af fugt, når vi havde puklet en times tid. Kulminationen kom den forårssøndag, hvor det meste af sognet var forsamlet for at se opvisning, den opvisning, som vi vinteren igennem havde arbejdet hen imod, og som vi havde glædet os meget til.

Der var som regel altid fire hold, et pigehold, et karlehold, et småpigehold og et drengehold. Der gik et brus gennem salen, når porten til den lille sal blev rullet fra, og ind marcherede et stort hold af karle eller piger med fanen i spidsen. De sang, så huset rystede. Det

Føvling Afskoldshjem, som blev købt i 1948 og udbygget til forsamlingshus. Foto: Udlånt af Hans Petersen, Føvling.

kunne være Stræk din fod, Vi fik ej under tidernes tryk eller Høje nord. Der blev hilst med fanen, og alle rejste sig og sang Hil dig vor fane eller måske kongesangen. Der var megen prestige forbundet med sådan en opvisning. Alles øjne hvilede på lederen, der under opvisningen stod på sin plint og dirigerede sit hold. Efter opvisningen blev han eller hun bedømt, og bedømmelsen kunne være både positiv og negativ. Forud for opvisningen havde det været spændende, hvem på holdet der skulle være fløjmand, altså gå forrest. Det var en hæderspost. Det næstbedste var at stå forrest i en række, når holdet stod i udtrykket opstilling. Også de blev bedømt af publikum, og ve den fløjmand, der kom til at lave en fejl i en øvelse.

For os drenge var det mest spændende at se karlenes spring. For at blive regnet for noget, skulle man kunne udføre hovedspring, kraftspring og flyvespring. Kunne man desuden lave et flik-flak, rykkede man op i helteklassen. Derudover skulle man kunne lave både lavt og højt overslag og så naturligvis kunne springe over bukken. Målet var at tage den i syvende hul og helst med rank ryg. Gode enkeltpræstationer blev belønnet med stort bifald. Der var desværre nogle, der aldrig fik bifald. Dem var jeg imellem. Jeg kunne ikke klare nogle af springene uden hjælp, og hver gang jeg forsøgte at komme over bukken, blev jeg uhjælpeligt hængende på den.

Jeg havde lav status som gymnast. Men jeg fortsatte alligevel med gymnastikken, ikke så meget af lyst, men fordi jeg gerne ville regnes med blandt de rigtige. På et tidspunkt fik vi på drengeholdet en meget dygtig leder, Troels Pedersen. Han påstod, at jeg godt kunne, han troede på mig, og han fik mig til at tro på mig selv. Gennem hans hjælp fik jeg lært at komme over bukken, måske ikke særlig elegant, men

over kom jeg, og jeg fik lært alle springene til husbehov, selv flik-flak. Jeg var ikke til at skyde igennem den dag, da publikum også klappede for mig ved gymnastikopvisningen.

Pigernes gymnastik var mere demokratisk. Her blev der ikke klappet for enkelpræstationer, kun for holdet som helhed.

Efter selve opvisningen, som sluttede sidst på eftermiddagen, kom det bedste af det hele, dansen. Indtil de voksnes bal skulle begynde om aftenen, var der børnebal. Her skulle vi ikke nøjes med Laurids og hans far, nej, her var der et rigtigt orkester, der også skulle spille for de voksne om aftenen, og der var både trommer, klaver, violin og måske også trompet. I nogle tilfælde var det et rigtig moderne orkester, som havde både en mikrofon og en højttaler. Højttaleren blev forbundet med mikrofonen med en lang ledning og anbragt i den modsatte ende af salen. Der var tit mange problemer med at få skidt til at fungere, men som regel lykkedes det, og så var det mageløst. Vi var altid spændte på, om orkestret havde refræner med. Det var små papirlapper med de nyeste poptekster. Under dansen blev en håndfuld af sådanne refræner hvirvlet ud i salen, hvor vi kastede os over dem for bagefter at skråle med på teksten. Det gav status at have en stor samling af refræner. Desværre var mange orkestre tit for nærige til at strø tekster ud til os børn. De blev gemt til de voksne.

Møder

Da jeg nærmede mig konfirmationsalderen fik jeg af og til lov til at komme med min far og mor til oplæsnings- og foredragsarrangementer i forsamlingshuset og et par gange til koncert. Begge gange var det organist Lund og frue fra Randers, der spillede og sang. Han var blind, men havde en fantastisk hørelse og var meget sensibel. Det hørte med til forestillin-

gen, at han mindst én gang i løbet af aftenen gik amok og skældte publikum huden fuld, fordi der blev hvisket lidt, raslet med papir eller gjort noget andet, der kunne forstyrre hans kunstudfoldelser. Så fik hele salen en ordentlig omgang. Det skete også, dengang min sidemand og jeg kom til at grine lidt for højt, fordi han, der sad over for os, var faldet i søvn og sad med åben mund og polyper og snorkede diskret. Han var kun et par år ældre end os og havde sikkert været oppe længe før dag, og nu havde han altså ladet sig synge i søvn. Ægteparret Lunds musikalske evner har sandsynligvis været udmærkede og deres program ligeledes, men nok ikke særlig velegnet til knægte i vores alder.

Nej, så var det anderledes spændende at være med til en oplæsningsaften, hvor f. eks. Rued fra Askov, skuespiller Johnsen fra Gørding, læge Heuch fra Vejen eller en anden af de mange gode oplæsere, der var dengang, læste op, ofte et skuespil.

Foredragsaftener havde jeg et lidt tosidet forhold til. Nogle gange fandt jeg dem absolut kedelige, mens de andre gange kunne være både spændende og underholdende. Det gjaldt f. eks., når det var forfatteren Jørgen Bukdahl fra Askov, der var taler. Jeg forstod ikke altid ret meget af det, han sagde, men han var underholdende både at se på og høre på. Han råbte og gestikulerede, og talerstolen gik under ham som et skib i oprørt sø. Da jeg blev ældre lærte jeg at sætte stor pris på ham, også for det, han sagde.

Jeg kom også med til politiske møder. Jeg har f. eks. hørt Viggo Starcke, og i løbet af den aften fik han til min fars store fortrydelse gjort mig til glødende retstatsmand. Det holdt sig dog kun til næste møde, hvor det var venstres navnkundige politimester i Køge, Vagn Bro, der var taler. Han gjorde mig til overbevist

venstremand, og det passede min far ganske godt. Jeg ved ikke hvor lang tid, der gik mellem møderne, men den næste politiker, jeg hørte, var den konservative Ole Bjørn Kraft. Selv om jeg fandt alle hans argumenter både gode og indlysende, blev jeg ikke konservativ, for på det tidspunkt havde jeg besluttet mig for at være kommunist. Det var nemlig på mode dengang, i årene lige efter krigen. Heldigvis holder modefænomener sig som regel ikke længe, men den politiske interesse, som jeg fik gennem disse møder i forsamlingshuset, den holdt sig.

Voksen?

Jeg blev voksen i efteråret 1946, da blev jeg i hvert fald konfirmeret, og konfirmationen stod som en lysende portal ind til voksenlivets næsten ubegrænsede frihed og herligheder. Sådant havde jeg gennem hele min drengetid fået det udmalet af de ældre tjenestedrenge i vores lille by, som havde passeret gennem den magiske port. »Når du bliver konfirmeret, må du ryge offentligt, du kan bande, uden de voksne blander sig i det, gå i seng, når det passer dig, gå i byen og til bal lige så tit du vil, og så må du tage pigerne på det bare skind«. At det sidste skulle være noget særligt, havde jeg svært ved at forstå – dengang. Men alt det andet, især det med at kunne gå til bal i forsamlingshuset, til rigtigt voksenbal, det glædede jeg mig afsindigt til. Og så blev det netop på det punkt, jeg skulle komme til at opleve den største og bitreste skuffelse, som mit forsamlingshusliv nogensinde har beredt mig.

Mine kammerater, som jeg havde gået i klasse med og til gymnastik sammen med, var blevet konfirmeret om foråret, altså et halvt år før mig. Men i den mellemskole, som jeg var kommet til at gå i, skulle vi konfirmeres om efteråret. Jeg fandt det blodigt uretfærdigt, hvis den

bagatel skulle betyde, at jeg også måtte vente et halvt år på at tage hul på voksenlivets glæder. Jeg kunne jo være blevet konfirmeret, og jeg var jo ikke skyld i de omstændigheder, der havde bevirket, at jeg ikke var blevet det.

Det, jeg i første omgang havde i tankerne, var at komme med til de voksnes bal efter gymnastikopvisningen i foråret. Det argumenterede jeg længe og indædt for over for min far og mor, og til sidst måtte de give efter for mine gode argumenter. Derfor ville jeg naturligvis ikke med til børneballet om eftermiddagen, men mødte op fuld af forventning i forsamlingshuset ved 8-tiden om aftenen. Allerede inden jeg kom ind, fik jeg det første varsel om, at aftenen ikke ville blive helt så vidunderlig, som jeg havde regnet med. En del af mine kammerater stod udenfor og røg og funkede langt væk af nye konfirmationshabitter. De mødte mig ikke på samme måde, som de plejede, nej, de nærmest udstrålede tavs fjendtlighed, og da de endelig sagde noget, var det bemærkninger som »Hvad vil du, børneballet er forbi«! – »Hvad skal sådan en drengerøv her«? underforstået blandt voksne mennesker. – »Selv om du går på realskole, skal du ikke tro, du er noget særligt«! – »Du er jo ikke engang konfirmeret endnu«!

Jeg valgte ikke at lade mig gå på af dem og gik ind og satte mig på karlebænken og ventede på at komme til at danse. Så ville alt blive godt – troede jeg. Alle pigerne sad på rad og række på pigebænken lige overfor, og jeg tog bestik af, hvor hun sad, hende, som jeg havde drømt om, og som jeg havde bestemt, at jeg ville danse både den første og mange andre danse med. Hun var også én af mine tidligere klassekammerater. Da musikken stemte i med Københavnermarch, som tit blev spillet til at åbne ballet med, stormede jeg over mod hende. Det lykkedes mig at komme før nogen

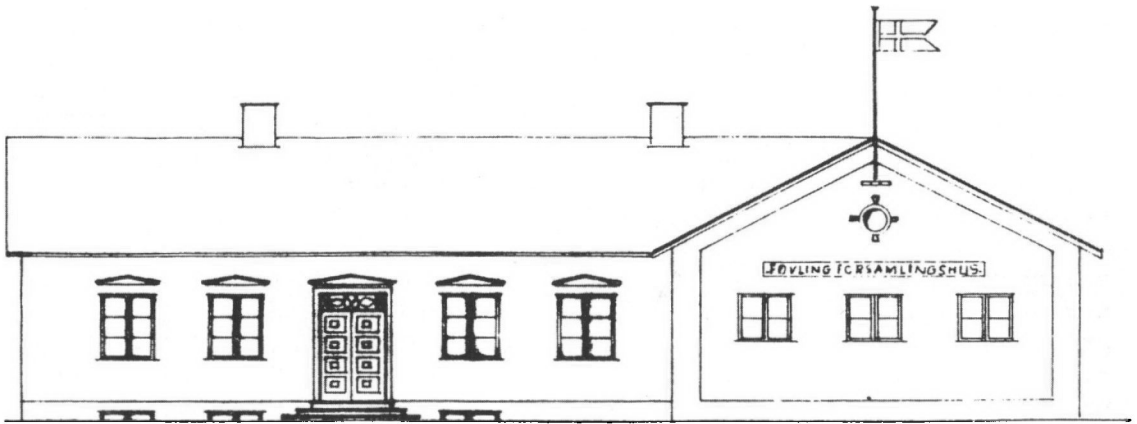
anden. Jeg bukkede for hende. Hun rejste sig, men så lige igennem mig. Vi dansede ud, men hun sagde ikke et ord til mig. Først da dansen var færdig, sagde også hun: »Du er jo ikke konfirmeret, Sven«! Var der et anstrøg af beklagelse i hendes stemme? Jeg ved det ikke, men jeg var klar over, at situationen var håbløs for mig. Jeg kunne ligeså godt tage hjem med det samme, men da det ville være det samme som at indrømme over for min far og mor, at aftenen havde været en fiasko, holdt jeg ud et par timer, inden jeg dybt skuffet og nedbøjet listede ud til min cykel og kørte hjem. Vandet stod mig i øjnene hele vejen hjem, men det kan kun have skyldtes den kolde vind, der blæste mod mig. Store drenge, der kunne være blevet konfirmeret, græder ikke.

Sådan lærte jeg, at man ikke ustraffet bryder selv uskrevne regler i et lille samfund.

Jeg fandt senere ud af, at da mine tidligere klassekammerater havde forstået på mig, at jeg ville møde op til ballet, havde de simpelthen aftalt, at jeg skulle mobbes hjem, og jeg skal mene, at det lykkedes for dem. Vi blev dog gode venner igen, og da jeg omsider havde fået kirkens velsignelse til at tage hul på alt det spændende, kunne vi igen mødes på lige fod.

Generationskamp

Da forsamlingshuset var 40 år, blev min far formand for bestyrelsen, og det var i hans formandsperiode, at det gamle hus blev revet ned og det nye bygget. Allerede i begyndelsen af perioden havde bestyrelsen byggeplaner på bordet. Da drejede det sig ikke om at bygge nyt, men om at udvide det gamle forsamlingshus. Netop af den grund fik vi af og til besøg af en gammel mand, som engang havde været en kendt og indflydelsesrig mand i sognet. Han havde siddet i utallige bestyrelser og været med til at sætte foretagender i gang, havde bl. a.

Et af bygmester H. Johansens udvidelsesforslag fra 1946. Til højre ses nordgavlen af det oprindelige forsamlingshus.

været med til at oprette forsamlingshuset i 1902 og havde i mange år derefter siddet i dets bestyrelse.

Nu var han som nævnt blevet gammel og var hverken kendt eller betydningsfuld mere. Hans indflydelse var skrumpet ind til ingenting, og det havde han lidt svært ved at affinde sig med. Han løb far på dørene tidlig og silde for at overbevise ham om det tåbelige og forkastelige i at ødsle penge bort på en udvidelse og modernisering af forsamlingshuset. Jeg kan endnu høre ham råbe: »Det hus har tjent os godt i 40 år, som det er, og det kan det sagtens gøre mange år endnu«!

Han ville også have far til at gribe ind over for to forhold i forsamlingshuset, som han fandt aldeles upassende. Han ville for det første have al »storkedans« forbudt. Det var hans betegnelse for moderne dans. »Storkedans er usædelig«! Det ord kendte jeg ikke dengang, men jeg har senere fået at vide, at det var det han brugte. For det andet ville han have min far til at inddrage de højskolesangbøger, der nogle år forinden var blevet anskaffet til forsamlingshuset. Efter hans mening kunne

man kun synge med den rette klang og inderlighed, hvis man sang efter en sangbog, der var ens egen. Derfor havde han gennem mange år forhindret, at der blev anskaffet sangbøger til forsamlingshuset. Den gamles besøg endte næsten altid med, at han blev meget ophidset og skældte min far ud over den løbsagtighed, som fik lov til at snige sig ind i forsamlingshuset »Det ender vel også med, at I lukker spiritusdjævelen ind«! råbte han.

Det kan være svært at blive gammel og indse, at udviklingen aldrig står stille, at nye tider stille nye krav, at gamle bastioner må opgives og nye grundlægges. »Storkedansen« blev ikke forbudt, sangbøgerne fik lov til at blive, det gamle forsamlingshus blev revet ned og erstattet af et nyt, og få år efter blev det tilladt at servere alkohol i det.

Der er i årenes løb blevet vendt op og ned på mange ting, men forsamlingshuset i Føvling levede og lever fortsat. Nu er det fyldt 100 år og står som et stykke levende kulturhistorie i byen. Det er en præstation i sig selv og udtryk for, at sognets beboere har bakket op om det og slidt for det. Lad så være, at det ikke er »mit for-

samlingshus«, der står der i dag, det forsamlingshus, som jeg har så mange minder fra, og som jeg kun kan tænke tilbage på med glæde.

Sven Ernebjerg Tygesen, født 1932. Stadionvej 4 A, 6623 Vorbasse. Pensioneret skoledirektør. Har tidligere skrevet følgende: Bymændene i Vorbasse, 1989. Billund Kommune 1995. Bønder i marsken – en slægtskrønike 1995. Egnen og Sparekassen, 1998. Artikler i bl.a. Egnsbogen og Fra Ribe Amt.